

Warszawa, 27 kwietnia 2019 r.

Ks. prof. zw. dr hab. Stanisław Dziekoński
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

Recenzja

dorobku naukowo – dydaktycznego oraz organizacyjnego
w postępowaniu habilitacyjnym **Pani Prof. dr hab. Heleny Słotwińskiej**
zatrudnionej na Wydziale Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego

1. Stopnie naukowe

Habilitantka w latach 1988-1993 studiowała teologię na Wydziale Teologii i jednocześnie w roku akademickim 1992/1993 uzyskała Dyplom Studium Pedagogicznego, który jest świadectwem kwalifikacji nauczycielskich i upoważnia do pracy w szkolnictwie. Studia teologiczne ukończyła z tytułem magistra teologii z zakresu katechetyki w 1993 roku. Następnie kontynuowała studia specjalistyczne z katechetyki na kursie doktoranckim. W roku 1996 podjęła pracę w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim na stanowisku asystenta na Sekcji Katechetyki przy Katedrze Katechetyki Psychologiczno-Pedagogicznej. W roku 1998 uzyskała tytuł doktora teologii na podstawie pracy: „Katechizacja w szkole w opinii katechizowanych ósmoklasistów i maturzystów” (Studium teoretyczno – empiryczne na podstawie badań przeprowadzonych w Leżajsku).

11 maja 2004 podczas kolokwium habilitacyjnego obroniła pracę habilitacyjną na temat: „Kształtowanie postaw religijnych na katechezie”. Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów zatwierdziła w dniu 25 października 2004 uchwałę Rady Wydziału Teologii o nadaniu jej stopnia naukowego doktora habilitowanego.

W październiku 2008 roku na podstawie dorobku naukowego oraz tzw. książki profesorskiej, Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów pozytywnie zatwierdziła wnioski Rady Wydziału Teologii KUL o nadanie jej, tytułu naukowego profesora nauk teologicznych. Dyplom z rąk Prezydenta Rzeczypospolitej odebrała 13 stycznia 2005 roku.

2. Książka Habilitacyjna

„Wychowanie chrześcijańskie szansą integralnego rozwoju człowieka. Studium z pedagogiki religii”. Kraków 2019 ss. 626.

Zdaniem Autorki istnieje pilna potrzeba refleksji nad człowiekiem ujmowanym integralnie, jako bytu cielesno – duchowego, osobowego z poczuciem swojej godności, bytu wolnego i odpowiedzialny za swoje czyny, a także - refleksji nad jego rozwojem i wychowaniem. Wynika ona z kryzysu, jaki dotyka szczególnie ludzi młodych, w wielu wymiarach życia, a przede wszystkim w wymiarze religijnym, moralnym i społecznym. Wszystko, co dotyczy człowieka, a tym samym również wychowania napotyka na czynniki zarówno wspierające, ale również szkodliwe. Ma to związek ze ścisłym powiązaniem wychowania ludzkiego z procesami rozwoju kulturowego, społecznego, politycznego czy gospodarczego. Czasy obecne postawiły współczesnemu wychowaniu wiele wyzwań, a zwłaszcza wychowaniu o podstawach chrześcijańskich, które mierzy się między innymi z prądami relatywizmu, liberalizmu, modernizmu, postmodernizmu, antypedagogiką, tzw. neutralnością światopoglądową, ideologią gender, czy kryzysem kulturowym.

Jak twierdzi Habilitantka odpowiedzią na współczesne zagrożenia integralnego rozwoju człowieka jest wychowanie chrześcijańskie ukierunkowane na integralny rozwój człowieka. Stąd też tytuł monografii, zaprezentowanej jako książka habilitacyjna: „Wychowanie chrześcijańskie szansą integralnego rozwoju człowieka. Studium z pedagogiki religii”.

Jak zauważa Autorka problem pracy nie był do tej pory przedmiotem dogłębnych i kompleksowych badań naukowych, jakkolwiek niektóre wybrane i szczegółowe kwestie zostały zamieszczone i rozwinięte w artykułach różnych autorów, a nawet doczekały się gruntownych opracowań. Nie powstała jednak monografia o zwartej całości, oparta na solidnych fundamentach i wyposażona w wielość ujęć uwzględniających psychowizyczną strukturę człowieka.

Zatem przedstawiona monografia jest oryginalna i praktyczna, ze względu na możliwość wykorzystania wyników badań w praktyce wychowawczej, co świadczy także o jego aktualności.

Zebrana literatura przedmiotu badań jest imponująca. Wśród opracowań z obszaru wychowania Autorka szeroko uwzględniła publikacje podejmujące problematykę wychowania religijnego, wychowania do modlitwy, wychowania do uczestnictwa w liturgii, wychowania moralnego, wychowania ukierunkowanego na rozwój cnót, wychowania do życia społecznego, a także wychowania fizycznego.

W recenzowanej monografii zostały wykorzystane odpowiednie źródła, bardzo istotne na gruncie pedagogiki religii: Pismo święte Starego i Nowego Testamentu, Dokumenty Soboru Watykańskiego II, nauczanie papieży, Stolicy Apostolskiej, Episkopatu Polski. Wśród źródeł zostały też uwzględnione dokumenty państwowe.

W realizacji podjętego problemu Habilitantka wykorzystwała metodę hermeneutyczną, historyczną, i porównawczą przy stosując równocześnie analizę i syntezę. Opracowanie tematu wychowania chrześcijańskiego jako szansy dla integralnego rozwoju człowieka, zostało zawarte w pięciu rozdziałach, logicznie ze sobą powiązanych.

Rozdział pierwszy wprowadza w wychowanie chrześcijańskie, koncentrując się na wartościach chrześcijańskich. Omówione są w nim trzy kwestie: pojęcie, rodzaje i zagrożenia wartości chrześcijańskich (1), antroposfera aksjologiczna wychowanka (2) oraz wychowanie chrześcijańskie i jego rozwój (3). Wychowanie chrześcijańskie czyli towarzyszenie wychowankowi przez wychowawcę w procesie jego integralnego rozwoju chrześcijańskiego, wymaga od wychowawcy wskazania młodemu człowiekowi trwałych fundamentów pod ten proces. To zadanie spełnia drugi rozdział pracy, który otrzymał tytuł: „Podstawy wychowania chrześcijańskiego w integralnym rozwoju człowieka”. Te podstawy w układzie logicznym, to: 1) podstawy biblijno-teologiczne; 2) podstawy filozoficzne: tomizm, personalizm, antropologia, humanizm; 3) chrześcijańskie wzory osobowe. Trwałe fundamenty dostarczają wychowankowi fundamentalnych prawd: o Bogu, o człowieku, o sensie życia, sensie przeżywanych niepowodzeń, o sensie śmierci, o wieczności dobrej lub złej po śmierci. „Elementy struktury procesu wychowania chrześcijańskiego w perspektywie integralnego rozwoju człowieka”, stanowią treść rozdziału trzeciego. Spośród wielu elementów tego wychowania zaprezentowano i omówiono następujące: 1) podmiot i przedmiot wychowania chrześcijańskiego; 2) elementy dydaktyczne wychowania

chrześcijańskiego; 3) czynniki i składniki struktury wychowania chrześcijańskiego; 4) cele wychowania chrześcijańskiego. Obszar rozdziału czwartego wypełniają zasadnicze składniki wychowania chrześcijańskiego, a w śród nich: wychowanie i rozwój religijny, wychowanie do modlitwy, wychowanie (formacja) do uczestnictwa w liturgii, wychowanie moralne, wychowanie ukierunkowane na rozwój cnót, wychowanie do życia społecznego (socjalizacja) oraz wychowanie fizyczne, jako podłoże integralnego rozwoju. Zaplanowane umieszczenie wychowania fizycznego na ostatnim miejscu nie jest degradacją, ale wprost przeciwnie, jest podkreśleniem konieczności jego obecności – chociaż w różnej formie i zakresie - we wszystkich poprzedzających je wymienionych rodzajach wychowania. Dla czynności i przeżyć duchowych sprawne ciało jest środkiem ich wyrazu. W rozdziale ostatnim pt. „Wychowanie chrześcijańskie oraz integralny rozwój człowieka wyzwaniem dla współczesnej szkoły” (V), zamieszczone zostały następujące zagadnienia: kryzys aksjologiczny zjednoczonej Europy (1); podstawowe założenia edukacyjne Unii Europejskiej (2); niedomagania wychowawcze współczesnej szkoły (3).

Recenzowana książka trafnie odpowiada celowi, który Pani Profesor Helena Słotwińska przedstawiła we wstępie s.14 „Celem przedstawionego opracowania jest ukazanie potencjału edukacyjnego i aksjologicznych podstaw w wychowaniu chrześcijańskim oraz wykazanie związku jaki istnieje między tym wychowaniem a integralnym rozwojem człowieka”. Monografia ta rzeczywiście otwiera przed pedagogami, pedagogami religii i teologami nowe perspektywy badań, których celem będzie wspieranie człowieka w nieustannym doskonaleniu siebie.

Potwierdzają to także wypowiedzi recenzentów wydawniczych. Zdaniem p. prof. dr hab. Krystyny Chałas: „recenzowane opracowanie jest unikatowym dziełem wnoszącym cenny wkład do polskiej myśli naukowej w zakresie pedagogiki, w tym pedagogiki religii. Na temat wychowania chrześcijańskiego powstało wiele opracowań. „Wpisują” się one głównie w teologię. Istniejące opracowania o charakterze pedagogicznym mają charakter jednostronny, wąski, bez gruntowej podstawy teologicznej. To jednostronne podejście do problemu „przełamuje” recenzowane opracowanie. I to stanowi zasadniczą jego wartość.

Wielostronne ukazanie wychowania chrześcijańskiego w perspektywie integralnego rozwoju ma również niezwykle cenny walor praktyczny. Po raz pierwszy w polskiej myśli pedagogicznej została stworzona teoretyczna podstawa realizacji nadrzędnego celu reformującej się szkoły w Polsce, którym jest integralny rozwój ucznia. Jest to niezwykła wartość recenzowanego opracowania. Ze względu na te dwa aspekty: naukowy i praktyczny wartość tej pracy jest ponadczasowa”.

Ks. Prof. dr hab. Jerzy Bagrowicz twierdzi, że „otrzymaliśmy nie tylko monografię na temat roli i znaczenia wychowania chrześcijańskiego dla integralnego rozwoju człowieka, ale i także uporządkowany wykład na temat zagadnień istotnych dla pracy wychowawczej Kościoła. Owoc benedyktyńskiej pracowitości Autorki oraz jej kompetencji będzie bardzo potrzebnym narzędziem pracy nie tylko dla pracowników naukowych i studentów poświęcających się studiom nad szeroko rozumianym wychowaniem chrześcijańskim, ale także pomocą dla wszystkich, których interesuje problematyka przekazu wiary i wychowania, a zwłaszcza dla tych, którzy na co dzień w praktyce podejmują trud nauczania i wychowania dzieci i młodzieży oraz formacji dorosłych w zespołach i wspólnotach religijnych”.

Autorka po przeanalizowaniu zebranego materiału pod kontem jego przydatności w wychowaniu chrześcijańskim dla integralnego rozwoju człowieka, wykazała, że czymś wyróżniającym wychowanie chrześcijańskie (jego specyfika) od każdego innego jest priorytet duchowości i transcendencji w stosunku do elementów materialnych. Priorytet ten tworzą: podmiot i przedmiot wychowania chrześcijańskiego, chrześcijańskie wartości oraz cele, podstawy i składniki tego wychowania. Potwierdzają to następujące tezy:

1. Priorytet duchowości i transcendencji w stosunku do elementów materialnych, decyduje o integralności wychowania i rozwoju człowieka.

2. Podmiot i przedmiot wychowania chrześcijańskiego, stanowią elementy warunkujące proces wychowawczy. Podmiotem wychowania jest wychowawca (pierwszym - rodzice) chrześcijański wraz z wychowankiem.

3. Wartości chrześcijańskie są zawsze obecne w procesie wychowania prowadzącym do pełni człowieczeństwa i integralnego rozwoju człowieka.

4. *Cele wychowania chrześcijańskiego, stanowią elementy nadające mu właściwy kierunek. W wychowaniu chrześcijańskim najwyższym dobrem (wartością), do którego ma doprowadzić wyznaczony cel jest Bóg.*

5. *Cele wychowania chrześcijańskiego powinny uwzględniać cztery aspekty: rozwojowy (biologiczny), społeczny, kulturowy i religijny - pobudzanie do sensownego życia.*

6. *O specyfice wychowania chrześcijańskiego decydują jego podstawy:*

- *Podstawy biblijno-teologiczne, są pierwszą warstwą i stanowią oparcie dla pozostałych podstaw wychowania chrześcijańskiego i rozwoju człowieka.*

- *Podstawy filozoficzne, które tworzą: filozofia tomistyczna (tomizm), personalizizm chrześcijański, antropologia chrześcijańska oraz humanizm chrześcijański, są potwierdzeniem i utrwaleniem podstaw biblijno-teologicznych.*

- *Chrześcijańskie wzory osobowe stanowią potwierdzenie sukcesu wychowania chrześcijańskiego w integralnym rozwoju człowieka.*

7. *Składniki wychowania chrześcijańskiego (wychowanie i rozwój religijny; wychowanie do modlitwy; wychowanie [formacja] do uczestnictwa w liturgii; wychowanie [formacja] moralne; wychowanie ukierunkowane na rozwój cnót; wychowanie do życia społecznego [socjalizacja]; wychowanie fizyczne jako podłoże integralnego rozwoju, umożliwiające doprowadzenie wychowanka do integralnego rozwoju stanowią niezwykle wartość.*

8. *Pozostałymi elementami wchodzącymi w zakres wychowania chrześcijańskiego jako szansy na integralny rozwój osoby są: antroposfera aksjologiczna wychowanka; składniki i czynniki struktury procesu wychowania chrześcijańskiego i elementy dydaktyczne wychowania chrześcijańskiego.*

Jak słusznie zauważa Habilitantka, oddzielnego potraktowania wymaga szkoła jako miejsce chrześcijańskiego wychowania i rozwoju. Współczesna szkoła, często jest miejscem zmagania, przeciągania na swoją stronę i podporządkowania jej celów wymaganiom społecznym lub politycznym ze stratą dla celu zasadniczego, jakim jest wspieranie ucznia w wychowaniu opartym na urzeczywistnianiu ponadczasowych i trwałych wartości, wspierających integralny rozwój jego osoby.

3. Główne obszary badań naukowych

Zainteresowania naukowe Pani Profesor zawierają się w trzech obszarach badawczych:

- 1/ Wychowanie chrześcijańskie przestrzenią kształtowania doświadczeń i postaw dzieci, młodzieży oraz dorosłych,
- 2/ Społeczny i kulturowy wymiar wychowania,
- 3/ Pedagogika religii jej źródła, podstawy i wymiary.

Habilitantka w wymienionych obszarach podjęła szczegółowe badania teoretyczne. Mieszczą się one w pedagogice chrześcijańskiej oraz w pedagogice religii. Pedagogika religii stanowi główny nurt jej badań.

3.1. Pierwszy obszar badawczy – Wychowanie chrześcijańskie przestrzenią kształtowania doświadczeń i postaw dzieci, młodzieży oraz dorosłych.

Do tego obszaru należy sześć artykułów naukowych, oraz monografia, która jak twierdzi Habilitantka, była w formie wydruku komputerowego dołączona do dorobku naukowego, podlegającego ocenie recenzentów w staraniach o nadanie tytułu profesora. Przywołanie tej pozycji ma jedynie na celu ukazanie jej zainteresowań problematyką pedagogiczną we wcześniejszych badaniach naukowych, potwierdzają to także artykuły naukowe wykazane w punkcie 3.2 autoreferatu.

Publikacje pierwszego obszaru badawczego - Wychowanie chrześcijańskie przestrzenią kształtowania doświadczeń i postaw dzieci, młodzieży oraz dorosłych - obejmują następujące pozycje:

1. *Wychowawcza wartość wzorów osobowych*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2008 s. 755.
2. *Komunikacja niewerbalna w nauczaniu katechetycznym*. W: *In Persona Christi*. Red. K. Gózdź. Wydawnictwo KUL. Lublin 2009 s. 1083-1093.
3. *Lekcje wychowawcze w oparciu o wzory osobowe*. W: *Korelacja nauki religii katolickiej z edukacją szkolną*. Red. A. Kiciński. Lublin 2011 s. 27-53.
4. *Problem agresji w wychowaniu religijno-moralnym*. "Roczniki Pastoralno-Katechetyczne" 3(58) 2011 z. 6. s. 193-214.

5. *Kształtowanie właściwej postawy wobec śmierci. "Studia Katechetyczne" 2012 t. 8 s. 403-418.*
6. *Wychowanie seksualne - podstawy i zagrożenia. W: Kobieta i mężczyzną stworzył ich. Edukacja seksualna w katechezie. Red. P. Mąkosa. Lublin 2014 s. 39-55.*
7. *Starość ostatnim etapem dojrzewania do eschatologii. "Roczniki Pastoralno - Katechetyczne" 2018 z. 11 s. 205-226.*

3.2. Drugi obszar badawczy - Społeczny i kulturowy wymiar wychowania

Naukowe badania Habilitantki w tym obszarze koncentrują się wokół problematyki, społeczno – kulturowej, którą żyje współczesny świat. Obszar ten tworzy jedna monografia i siedem artykułów naukowych:

1. *Pedagogiczny wymiar życia sakramentalnego. Studium z pedagogiki religii. Lublin 2019 ss. 316.*
2. *Znaczenie kultury w wychowaniu chrześcijańskim. "Paedagogia Chrystiana" 1/27 2011 s. 69-87.*
3. *Wielokulturowość a tożsamość. "Roczniki Pastoralno - Katechetyczne" 2016 z. 11 s. 5-27.*
4. *Znaczenie edukacji religijnej w budowaniu tożsamości chrześcijańskiej. „Roczniki Pastoralno – Katechetyczne” 2015 z. 11 s. 19-35; „Przegląd Religioznawczy” 2015 nr 2 (256) s. 269-280.*
5. *Idea proegzystencji elementem łączącym społeczeństwa religijnie zróżnicowane. "Teologia Praktyczna" 2017 t.18 s. 57-72.*
6. *Proegzystencja wyzwaniem dla człowieka czasów współczesnych. "Roczniki Pastoralno - Katechetyczne" 2017 z. 11 s. 87-104.*
7. *Idea proegzystencji wartością zasadniczą w życiu wychowawcy. "Paedagogia Chrystiana" 2/40 (2017) s. 133-156.*
8. *Wychowanie patriotyczne istotnym elementem życia społecznego s.16. (oddany do druku w Studia Pastoralne)*

3.3. Trzeci obszar badawczy - Pedagogika religii jej źródła, podstawy i wymiary

W obszarze tym zamieszczone zostały badania naukowe koncentrujące się wokół elementów strukturalnych pedagogiki religii. Tworzy go jedna monografia oraz pięć artykułów naukowych.

Publikacje trzeciego obszaru badawczego - Pedagogika religii jej źródła, podstawy i wymiary – obejmują następujące pozycje:

1. *Pedagogika religii w relacjach z dyscyplinami teologicznymi*. Lublin 2016 s. 242.
2. *Dialogiczny wymiar pedagogiki religii*. W: *W trosce o teologię pastoralną i duszpasterstwo*. Red. W. Śmigiel; M. Fiałkowski. Lublin 2013 s. 355-369.
3. *Źródła teologiczne w pedagogice religii*. W: *Kościół komunია i dialog*. Red. P. Kantyka, J. Czerkawski, T. Siemieniec. Kielce 2014 s. 477-492.
4. *Edukacja procesem odnowy życia według pedagogiki religii*. W: *Universitati servens*. Red. J. Walkusz, M. Krupa. Lublin 2014 s. 229-237.
5. *Pedagogika religii wobec pluralizmu religijnego*. "Roczniki Pastoralno - Katechetyczne" 2014 z. 6 s.5-23.
6. *Miejsce antropologii religijnej w pedagogice religii*. W: *Veritas in caritate*. Red. M. Tkaczyk; M. Krupa; K. Jaworski. Lublin 2016 s. 417-425.

4. Działalność dydaktyczny i popularyzatorska

4.1. Doświadczenia dydaktyczne Pani Profesor Słotwińska zdobywała w pracy ze studentami Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego prowadząc zajęcia zarówno teoretyczne jak i praktyczne od roku 1996. Zajęcia dydaktyczne prowadzi na kursie magisterskim jak i na studiach doktoranckich, są to wykłady z: metodyki, dydaktyki, pedagogiki religii a także z katechetyki i teologii znaków i symboli.

Innym obszarem działalności dydaktycznej Habilitantki było kształcenie nauczycieli religii w ramach Podyplomowych Kwalifikacyjnych Studiów Katechetycznych, których była twórcą i kierownikiem w latach 2006-2011.

Była także zapraszana do prowadzenia zajęć w ramach kursów doszkalających dla nauczycieli, organizowanych przez ośrodki doskonalenia nauczycieli, bądź kuratoria. Większość szkoleń miała na celu podnoszenie kwalifikacji pedagogicznych nauczycieli.

W obszarze dydaktyki i nauki nowy etap nastąpił po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego. W prowadzonych pod jej kierunkiem pracach doktorskich w przeważającej mierze podejmowane były tematy na styku wychowania i religii, bądź też w strukturze i treści dysertacji wprost pojawiały się kwestie ważne dla wychowania. Wykaz takich tematów prac doktorskich zostały zamieszczone w wykazie załącznika 3.

Ponadto działalność dydaktyczna Habilitantki odzwierciedla się także w pełnionej przez nią roli recenzenta w przewodach doktorskich, habilitacyjnych jak również do tytułu profesora, w różnych ośrodkach naukowych w Polsce wykaz w załączniku 3.

W ramach działalności naukowo – dydaktycznej organizowała i współorganizowała coroczne ogólnopolskie sympozja katechetyczne, których głównym celem było stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli a w szczególności nauczycieli religii.

W latach 2009/10-2014/15 była opiekunem naukowym studentów kursu magisterskiego.

4.2. Osiągnięcia w kształceniu kadry naukowej

Po uzyskaniu przez Habilitantkę tytułu profesora od roku 2009 Pani prof. Słotwińska wypromowała siedmiu doktorów, których tematy miały charakter pedagogiczno – teologiczny np. „Rodzina miejscem katechezy dzieci autystycznych”, „Wychowanie patriotyczne w katechezie. Studium w oparciu o wybrane podręczniki do nauczania religii w klasach gimnazjalnych”, „Wychowanie religijne dziecka w rodzinie. Studium katechetyczne w świetle nauczania Jana Pawła II w czasie pielgrzymek do Ojczyzny”, „Agresja i przemoc wśród młodzieży jako problem wychowawczy w świetle statystyk policyjnych w latach 2004-2014”.

Pani Profesor Helena Słotwińska była dwukrotnie powołana na recenzenta do oceny dorobku naukowego i recenzje rozpraw do tytułu profesora, czterokrotnie do oceny dorobku naukowego i recenzje rozpraw habilitacyjnych, napisała w tym okresie aż osiemnaście recenzji doktorskich.

Ponadto opublikowała pięć recenzji monografii, dziesięć haseł encyklopedycznych, była recenzentem kilkudziesięciu artykułów naukowych w takich czasopiśmie jak: Roczniki Pastoralno – Katechetyczne, Studia Warmińskie, Keryks, Teologia Praktyczna. Wygłosiła także cztery referaty o tematyce pedagogicznej na międzynarodowym kongresie i krajowych sympozjach naukowych. Habilitantka należy również do sześciu towarzystw, stowarzyszeń i komitetów naukowych.

5. Ogólna ocena

Podsumowując dorobek naukowy Pani Prof. dr hab. Heleny Słotwińskiej należy jednoznacznie podkreślić, że zasługuje on na szczególne uznanie, ponieważ jest równoległe prowadzony w dwóch dyscyplinach naukowych. Do oceny w przewodzie habilitacyjnym Pani Słotwińska przedstawiła tylko część swojego dorobku naukowego o charakterze pedagogicznym, na który składają się: 3 monografie i 18 artykułów naukowych. Nie sposób pominąć milczeniem, że w tym samym czasie w dyscyplinie Teologia powstała jedna monografia współautorska i 19 artykułów naukowych oraz szereg innych publikacji, o których była mowa powyżej i to w niespełna 10 lat, od otrzymania tytułu profesora.

W dorobku naukowym Habilitantka główną uwagę koncentruje na wychowaniu i pedagogice religii. Potwierdzają to główne obszary badawcze w jej dorobku naukowym: 1/ Wychowanie chrześcijańskie przestrzeni kształtowania doświadczeń i postaw dzieci, młodzieży oraz dorosłych, 2/ Społeczny i kulturowy wymiar wychowania, 3/ Pedagogika religii jej źródła, podstawy i wymiary. Przemawia za tym także 23 – letni starz pracy z młodzieżą i duże doświadczenie pedagogiczne.

Recenzowana książka habilitacyjna jest rzetelną monografią osadzoną w źródłach.

Autorka w sposób wielostronny ukazuje wychowanie chrześcijańskie integrując wiedzę teologiczną, filozoficzną, pedagogiczną, posługując się przy tym również wiedzą psychologiczną, socjologiczną, historyczną. W ten sposób praca ma charakter interdyscyplinarny, przy czym interdyscyplinarność ta zorientowana jest na wychowanie chrześcijańskie i integralny rozwój człowieka. Takie podejście przesądza o usytuowaniu tego dzieła na gruncie pedagogiki, a równocześnie pokazuje, jak wiele

myśl i praktyka pedagogiczna budowane na gruncie antropologii i aksjologii chrześcijańskiej wnoszą w myślenie i działanie na rzecz integralnego rozwoju człowieka.

Przedłożone opracowanie jest próbą ukazania tego, w czym wyraża się potencjał edukacyjny wychowania chrześcijańskiego jako czynnika integralnego rozwoju człowieka. Słusznie podkreśla Habilitantka, że lektura opiniowanej książki habilitacyjnej może być źródłem inspiracji do dalszych poszukiwań i twórczych odkryć dla dobra i rozwoju człowieka. Recenzowane dzieło otwiera zatem szerszą perspektywę dla dalszych poszukiwań naukowych, ważnych dla określenia praktyki pedagogicznej.

Jak już wcześniej zaznaczono Habilitantka bardzo dobrze udokumentowała swój dorobek naukowy w licznych publikacjach. Z uznaniem należy podkreślić jej ogromne zaangażowanie w kształcenie i promocję kadry naukowej dla różnych uniwersytetów oraz pozostałą działalność naukowo – organizacyjną. Ogólna ocena osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych Habilitantki jest jednoznacznie pozytywna.

6. Wniosek końcowy

Biorąc pod uwagę całokształt dorobku naukowego Pani prof. dr hab. Heleny Słotwińskiej, który stanowi istotny wkład w rozwój nauk pedagogicznych, oraz to, że zostały spełnione pozostałe warunki określone w art. 16 Ustawy z dnia 14 marca 2013 roku z późniejszymi zmianami do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego wnioskuję do Rady Wydziału Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu o pozytywne rozpatrzenie wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika Pani Helenie Słotwińskiej.



Prof. zw. dr hab. Stanisław Dziekoński